

Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aruiibfdergisi>

Barter sistemi ile ilgili YÖK tez merkezinde ve Dergipark veri tabanında yer alan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi

Bibliometric analysis of academic studies on the barter system in thesis center of Council of Higher Education (YOK) and Dergipark database

Ömer Keskin^{a*}

^a Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Ekonomisi ve Finansı Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye, omerkskn21@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1939-2791

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru: 7 Ocak 2022

Kabul: 6 Nisan 2022

Anahtar kelimeler:

Barter Sistemi,
Bibliyometrik Analiz,
Microsoft Excel,
MAXQDA

Makale türü:

Araştırma makalesi

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 7 January 2022

Accepted: 6 April 2022

Keywords:

Barter System,
Bibliometric Analysis,
Microsoft Excel,
MAXQDA

Article type:

Research article

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkçe literatürde barter sistemi ile ilgili yapılmış tez ve makale çalışmalarının bibliyometrik analizini yapmaktır. Bu bağlamda, YÖK Tez Merkezinde yer alan 41 tez ve Dergipark Veri Tabanında yer alan 23 makale, Microsoft Excel ve MAXQDA 2020 Nitel Veri Analiz programları kullanılarak bibliyometrik özellikler kapsamında incelenip analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, geçmişten günümüze barter sistemi ile ilgili yapılmış çalışmaların sayısının artış hızı oldukça düşüktür. Ayrıca çalışmalarda genel olarak, barter sisteminin sadece finansman boyutu, muhasebe uygulamaları boyutu ve işleyiş boyutu gibi belli başlı boyutları ön plana çıkarılmıştır. Diğer taraftan çalışmaların çoğunda, normalde belirtilmiş olması gereken araştırma modeli ve veri toplama teknikleri gibi unsurlar belirtilmemiştir.

ABSTRACT

This study's objective is to conduct a bibliometric analysis of the thesis and articles on the barter system in Turkish literature. In this context, 41 theses in YOK Thesis Center and 23 articles in Dergipark Database were reviewed and analyzed within the bibliometric features' framework applying Microsoft Excel and MAXQDA 2020 Qualitative Data Analysis programs. The study results show that the increase rate in the number of barter system studies from past to present is quite low. Moreover, only the financing, accounting practices, and functioning of the barter system were highlighted in the studies. Moreover, the research model and data collection techniques that should normally be specified are not provided in most of the studies.

* Sorumlu yazar / Corresponding author

E-posta / E-mail: omerkeskin@yyu.edu.tr

Atıf / Citation: Keskin, Ö. (2022). Barter sistemi ile ilgili YÖK tez merkezinde ve Dergipark veri tabanında yer alan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Ardahan Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(1), 1-10.

1. Giriş

İşletmelerin temel amaçları, mal ve/veya hizmet üretmek ve pazarlamaktır. Finansman, bu süreçte işletmelerin ihtiyaç duydukları en önemli kaynaklar arasındadır. İşletmeler, finansman ihtiyaçlarını genellikle banka kredileri kullanarak karşılama yoluna başvurumaktadırlar. Ancak banka kredilerini kullanmak, karşılığında paranın maliyeti olarak nitelendirilen ve nakit akışı üzerinde büyük bir baskı unsuru olarak işlev gören faiz maliyetine katlanmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla faizlerin yükselmesi durumunda borçlanma maliyeti yükseleceği için işletmelerin bankalardan kredi talep edebilmeleri güçleşmektedir.

Geçmişte yaşanan ekonomik kriz dönemlerinde paranın maliyeti yükselmiştir. Ekonomide yaşanan dengesizlikler işletmelerin finansman ihtiyaçlarını şiddetlendirmişken, dış finansman kaynaklarının azlığı ise işletmelerin yeni yatırım kararları almalarını engellemiştir. Bunda para ve sermaye piyasalarının sığ yapılı niteliği de etkili olmuştur. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı işletmeler, finansman sorunlarına çözümler üretme konusunda zayıf kalmışlardır. Sonuç olarak, alternatif finansman yöntemlerinin geliştirilmesi ve kullanılması zorunlu hale gelmiştir.

Leasing¹ ve factoring² gibi alternatif finansman yöntemleri, ekonomik kriz dönemlerinde işletmelerin yükselen faizlerden korunma tedbirlerinin bir sonucu olarak ön plana çıkmıştır. Ancak bu finansman yöntemleri, para temeline dayandığı için genellikle paranın maliyetinin düşürülmesinde ve işletmelerin paraya olan bağımlılıklarının azaltılmasında yetersiz kalmıştır. Bununla birlikte trampa (malın malla değişimi) işleminden esinlenerek geliştirilen barter sistemi de ekonomik kriz dönemlerinde işletmelerin kullandıkları alternatif bir finansman yöntemi olmuştur. Bu finansman yönteminde ise para elde bulundurma ve kullanma gereği yönünden bir yana bırakıldığı için paranın maliyetiyle karşılaşılmamış ve işletmelerin paraya olan bağımlılıkları azaltılmıştır.

[¹ Leasing, kiracı konumundaki işletmenin satıcıdan seçtiği bir malın finansal kiralama şirketi tarafından peşin olarak satın alınması ve bu malın kullanım hakkının belirli bir kira bedeli karşılığında işletmeye bırakılmasıdır. Leasing hizmeti sunan bir şirket, faaliyetleri için gerekli olan finansmanı genellikle bankalardan kredi elde etmek suretiyle karşılamaktadır. Bu durumda leasing şirketi, faiz maliyetine katlanmaktadır. Leasing şirketi, kredi karşılığında katlandığı faiz maliyetini leasing hizmeti sunduğu işletmelere yansıtmaktadır.]

[² Factoring, kredili mal ve/veya hizmet satan işletmelerin alacak haklarının factoring şirketi tarafından peşin olarak satın alınmasıdır. Factoring şirketi, bir işletmenin alacak hakkını satın aldığı anda söz konusu alacağın tahsilatını üstlenmiş olmaktadır. Alacak hakkını factoring şirketine satan işletme ise belirli bir kesinti (komisyon, faiz vb. kesintisi) karşılığında alacağının bugünkü değerini elde etmektedir. Örneğin, 6 ay vadeli 1000 TL'lik bir alacak hakkını satın alan factoring şirketi, alacak hakkını satın aldığı işletmeye gerekli kesintileri yaptıktan sonra 800 TL vermektedir. Factoring şirketi, alacağın vadesi geldiğinde borçlu işletmeye gitmekte ve 1000 TL'nin tahsilatını gerçekleştirmektedir.]

1.1. Araştırmanın Konusu

Türkçe literatür incelendiğinde, güncel bir konu olması itibarıyla barter sistemi ile ilgili yapılmış çok sayıda tez ve makale çalışmasıyla karşılaşılmaktadır. Bu çalışmanın konusu, ilgili tez ve makale çalışmalarının bibliyometrik özellikler kapsamında incelenip analiz edilmesi üzerine odaklanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, barter sistemi ile ilgili yapılmış tez ve makale çalışmalarını bibliyometrik özellikler kapsamında inceleyip analiz etmek suretiyle bu konudaki entelektüel gelişimi ortaya koymayı ve böylelikle Türkçe literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de günümüze kadar farklı konularda çok sayıda bibliyometrik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bazıları, literatür özeti olarak Tablo 1'de ayrı ayrı gösterilmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, barter sistemi ile ilgili günümüze kadar yapılmış akademik çalışmaların bibliyometrik özellikler kapsamında incelenip analiz edildiği herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma, ele aldığı konu başlığı itibarıyla Türkçe literatürdeki ilk çalışma olacağından önemlidir.

2. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde barter sistemi ve bibliyometrik analiz hakkında açıklamalara yer verilmektedir.

2.1. Barter Sistemi

Barter sistemi, trampa işleminin geliştirilip sistematikleştirilmiş ve sadece malların değil, aynı zamanda hizmetlerin de çok sayıdaki üye işletme arasında değişiminin mümkün hale getirilmiş olduğu modern bir ticaret sistemidir (Öz, 2005). Barter sistemine üye olmak suretiyle giriş yapılabilir. Üyelik başvurusunda bulunan işletme, barter şirketi tarafından talep edilen belgeleri teslim etmektedir. Bu belgeler, genel olarak, işletmenin vergi lehdasının fotokopisi, işyeri kira sözleşmesi, bilanço ve gelir tabloları gibi belgelerden oluşmaktadır (Arzova, 2000). Barter şirketi, işletmenin teslim ettiği belgeler üzerinde inceleme başlatmaktadır. İnceleme sonucunda başvurusu kabul edilen işletmeyle barter şirketi arasında Genel Üyelik Sözleşmesi imzalanmaktadır. Sözleşmeyi imzalayan üye işletme, yıllık üyelik aidatını barter şirketine nakit olarak ödemektedir. Daha sonra üye işletmeye cari hesap açılmakta ve barter sistemi içerisinde yapacağı tüm barter işlemleri barter şirketi tarafından bu hesaba kaydedilmektedir³.

Barter şirketi, üye işletmeye barter sistemi içerisinde kullanabileceği belgeleri teslim etmektedir. Bu belgeler, genel olarak, barter çeki⁴, arz bildirim formu ve talep bildirim formu gibi belgelerden oluşmaktadır (Arzova, 2000). Ayrıca barter şirketi, yapacağı tüm barter işlemlerinde üye işletmeye yardımcı olması için bir broker görevlendirmektedir (Oduncuoğlu, 2007). Üye işletmenin bir barter işlemi yaparak mal ve/veya hizmet elde edebilmesi, her şeyden önce cari hesabında yeterli kredi limitine sahip olmasına bağlıdır. Yeterli kredi limitine sahip olmak ise ya barter işlemlerinde üye işletmelere önce mal ve/veya hizmet sunmayı ya da barter şirketine teminat vermeyi gerektirmektedir⁵ (Tekşen, 2006).

[³ Üye işletmenin barter sisteminde barter işlemi yapma yetkisi alabilmesi için Genel Üyelik Sözleşmesi'ni imzalaması yeterli değildir. Genel Üyelik Sözleşmesi'nin imzalanması, bu yetkiyi alabilmenin ön koşuludur. Ek olarak üye işletme, yıllık üyelik aidatını barter şirketine peşin olarak ödemek zorundadır. Çünkü üye işletmenin barter işlemi yapma yetkisi alabilmesi, barter şirketine yıllık üyelik aidatını ödedikten sonra kendisine açılacak olan cari hesabın varlığını gerektirmektedir.]

Tablo 1. Türkiye’de farklı konularda yapılmış bibliyometrik çalışmalar

Tez Çalışmaları				
Yazar(lar)	Yıl	Araştırma Alanı	Araştırma Konusu	Araştırma Bulguları
Şahin	2021	Halk sağlığı	Halk sağlığı konulu araştırma makalelerinin bibliyometrik analizi.	1553 araştırma makalesi üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelere 113 ülkedeki 2706 kurumdaki toplam 8703 yazarın katkı sunduğu, makalelerde toplam 3471 farklı anahtar kelime kullanıldığı ve makalelerin 179 farklı akademik dergide yayınlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca makale sayısı bağlamında en üretken ülkenin Amerika Birleşik Devletleri, en üretken kurumun ise Wuhan Üniversitesi olduğu belirtilmiştir.
Çalışkan	2021	Çeviri	Çeviri konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi.	814 lisansüstü tezin 657’sinin yüksek lisans, 156’sının doktora, 1’inin ise sanatta yeterlilik tezi olduğu, ilk tezin 1985 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlandığı, en fazla tezin 2019 yılında hazırlandığı ve tezlerin en fazla Türkçe dilde ve Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yazıldığı tespit edilmiştir.
Elmas	2021	Kadın ve turizm	Ulusal ve uluslararası literatürde “kadın ve turizm” konusunu birlikte ele alan çalışmaların bibliyometrik analizi.	3245’i uluslararası, 188’i ulusal literatürde olmak üzere toplam 3433 çalışmanın tez ve makale ağırlıklı olduğu, çalışmaların genellikle kadın yazarlar tarafından hazırlandığı ve en çok makale düzeyinde çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmalarda kadın ve turizm konusunun ağırlıklı olarak turizm işletmeciliği ve konaklama endüstrisi bağlamında incelendiği belirtilmiştir.
Akyıldız	2021	Cam tavan	Ulusal ve uluslararası literatürde cam tavan konulu çalışmaların bibliyometrik analizi.	1241 çalışma üzerinde yapılan analizler sonucunda en çok yayın yapılan derginin Yönetimde Cinsiyet dergisi olduğu, yayınlarda iş ve ekonomi ile kadın konularına ağırlık verildiği ve yayınların genellikle makale olarak hazırlandığı tespit edilmiştir.
Demir	2020	Gastronomi	Gastronomi konulu makalelerin bibliyometrik analizi.	444 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda en fazla makalenin 2018 yılında hazırlandığı, makale sayısı bağlamında en üretken kurumun Gazi Üniversitesi olduğu ve makalelerde araştırma yöntemi olarak nitel yöntemin daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir.
Dinç	2020	Ortodonti	Ortodonti konulu makalelerin bibliyometrik analizi.	775 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelerin yarısına yakınının Türk Ortodonti Dergisi’nde yayınlandığı, en fazla makalenin 2010-2014 yılları arasında hazırlandığı, makale türü olarak en fazla araştırma makalesi hazırlandığı ve makale sayısı bağlamında en üretken kurumların sırasıyla Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir.
Kurt	2019	Kentleşme ve çevre sorunları	Kentleşme ve çevre sorunları konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi.	490 lisansüstü tezin 276’sının kentleşme sorunları konusunda, 214’ünün ise çevre sorunları konusunda hazırlandığı, tezlerde araştırma yöntemi olarak nitel yöntemin daha çok tercih edildiği ve tezlerin en fazla Türkçe dilde yazıldığı tespit edilmiştir.
Aksaray	2019	Müzik	Müzik konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi.	1952 lisansüstü tezin 1555’inin yüksek lisans, 339’unun doktora, 49’unun sanatta yeterlilik, 9’unun ise tıpta uzmanlık tezi olduğu, tezlerin 88 farklı üniversitede hazırlandığı ve tezlerin en fazla Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yazıldığı tespit edilmiştir.
Makale Çalışmaları				
Yazar(lar)	Yıl	Araştırma Alanı	Araştırma Konusu	Araştırma Bulguları
Polat ve Karakuş	2021	Çevre eğitimi	Çevre eğitimi konulu makalelerin bibliyometrik analizi.	1660 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelerin %62’sinin son altı yılda hazırlandığı, makalelerde araştırma modeli olarak betimsel modelin daha çok tercih edildiği ve makalelere 94 farklı ülkeden araştırmacının katkı sunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca makale sayısı bağlamında en üretken ülkelerin sırasıyla Brezilya ve Amerika Birleşik Devletleri olduğu belirtilmiştir.
Gök	2021	Turizm	Turizm konulu makalelerin bibliyometrik analizi.	584 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelerin en çok Journal of Sustainable Tourism dergisinde yayınlandığı, en fazla makalenin 2020 yılında hazırlandığı ve makale başına düşen ortalama atf sayısının 18,4 olduğu tespit edilmiştir.
Doğan	2020	Entegre raporlama	Entegre raporlama konulu makalelerin ve tezlerin bibliyometrik analizi.	26’sı makale, 38’i ise lisansüstü tez olmak üzere toplam 64 çalışma üzerinde yapılan analizler sonucunda en fazla tezin 2019 yılında, en fazla makalenin ise 2018 yılında hazırlandığı, makalelerin en çok Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi’nde yayınlandığı ve çalışma sayısı bağlamında en üretken kurumun Marmara Üniversitesi olduğu tespit edilmiştir.
Bozdoğan	2020	Bilim merkezleri/müzeleri	Bilim merkezleri/müzeleri konulu makalelerin bibliyometrik analizi.	156 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelerin yaklaşık yarısının son beş yılda hazırlandığı, makalelere 387 farklı yazarın katkı sunduğu, makalelerde 307 farklı anahtar kelime kullanıldığı ve makalelerin en çok Science Education Dergisi’nde yayınlandığı tespit edilmiştir.
Polat	2020	Sosyoekonomi Dergisi	Sosyoekonomi Dergisi’nde yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi.	481 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelerin yayın dillerinde ve kaynakçalarında İngilizcenin sıklıkla tercih edildiği, son yıllarda ampirik makalelerin daha çok hazırlandığı, üniversiteler dışında çeşitli kurumların da makalelere katkı sunduğu ve makalelerde veri, ekonomik büyüme ve kamu politikaları gibi konulara ağırlık verildiği tespit edilmiştir.
Polat, Saraçoğlu ve Duman	2019	Harita Dergisi	Harita Dergisi’nde yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi.	188 makale üzerinde yapılan analizler sonucunda makalelerde yabancı kaynaklara çok sayıda atf yapıldığı, üniversitelerin 134 makaleye katkı sunduğu, 55 makalenin tek yazarlı olduğu ve makalelerde uyu jodazisi, GPS ve projeksiyon gibi konulara ağırlık verildiği tespit edilmiştir.

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

[⁴ Barter çeki, sadece barter sistemi içerisinde geçerliliğe sahip olan ve barter işlemlerinde para yerine kullanılan ödeme aracıdır.]

[⁵ Barter sistemi, barter işleminde mal ve/veya hizmet elde etmeden önce mal ve/veya hizmet sunma esasıyla işlemektedir. Çünkü bir üye işletmenin barter işleminde mal ve/veya hizmet elde edebilmesi için cari hesabında elde etmek istediği mal ve/veya hizmetin değeri kadar alacak kaydı bulunmalıdır. Bu durumun tek istisnası, üye işletmenin barter şirketine bazı teminatlar (gayrimenkul ipoteği, banka teminat mektubu vs.) vererek kullanabileceği bir kredi limitine sahip olmasıdır.]

Çok taraflı değişim esasıyla işleyen barter sistemi, barter şirketi tarafından kurulup organize edilmektedir (Toroslu, 2010). Bu sistem içerisinde barter şirketi, üye işletmelerin mal ve/veya hizmet arz-talep edebilecekleri bir mal ve/veya hizmet havuzu oluşturmaktadır. Üye işletmeler, bu havuzdan alacaklı olmak/havuz borçlanmak üzere bir araya gelerek kendi aralarında barter işlemleri yapmaktadırlar. Başka bir deyişle, bir barter işleminde mal ve/veya hizmet sunan üye işletme, bunu sunduğu üye işletmeden değil, havuzdan alacaklı olmaktadır. Barter işleminde mal ve/veya hizmet elde eden üye işletme ise bunu elde ettiği üye işletmeye değil, havuz borçlanmaktadır (Bayındır, 2000). Böylelikle barter işleminde değişimlerin karşılıklı ve eş zamanlı olması zorunluluğu ortadan kaldırılmaktadır.

Barter sisteminde üye işletmeler, arz-talep ettikleri mal ve/veya hizmetleri nitelik, fiyat ve miktar gibi bilgilerin yer aldığı arz-talep formlarıyla barter şirketine bildirmektedirler. Barter şirketi, bu bilgileri online bilgi platformunda yayınlamaktadır. Üye işletmeler, söz konusu platform sayesinde kimin hangi mal ve/veya hizmeti arz-talep ettiğini öğrenebilmekte ve barter işlemleri yapmak için hızlı bir şekilde bir araya gelebilmektedirler (Güler, 2004). İşleyişte bir barter işlemi şu şekilde yapılmaktadır (Kırloğlu ve Bağdat, 2016):

- Mal ve/veya hizmet arz eden üye işletme, o mal ve/veya hizmeti talep eden üye işletmeyle barter işlemi yapmak için bir araya gelmektedir.
- İki üye işletme, barter işlemine konu edilen mal ve/veya hizmetin niteliği, fiyatı, miktarı, teslim şartları vb. hususlarda anlaşma sağlamak için görüşmektedir.
- Anlaşma sağlandıktan sonra barter şirketine barter işleminin yapılabilmesi için onay kodu talep edilmektedir⁶.
- Barter şirketi, mal ve/veya hizmet talep eden üye işletmenin kredi limitini kontrol etmekte ve kredi limiti barter işlemini yapmaya yeterliyse işlem için onay vermektedir.
- Onay verildikten sonra barter işlemi gerçekleşmekte ve mal ve/veya hizmet elde eden üye işletme üç nüsha halinde barter çeki düzenlemektedir. Barter çekinin bir nüshası kendisinde kalmakta, geriye kalan iki nüshasından birini mal ve/veya hizmet elde ettiği üye işletmeye, diğerini ise barter şirketine teslim etmektedir.

[⁶ İşlem onayı alınmadan yapılan barter işlemleri, barter sisteminin işleyişi açısından herhangi bir sonuç doğurmamaktadır. Başka bir deyişle, işlem onayı almaksızın barter işlemi yapan üye işletmelerin cari hesaplarına herhangi bir alacak-borç kaydı yapılmamaktadır.]

Barter işleminde mal ve/veya hizmet sunan üye, barter çekini kabul etmekte ve sunduğu mal ve/veya hizmetin değeri kadar havuzdan alacaklı olmaktadır. Mal ve/veya hizmet elde eden üye işletme ise elde ettiği mal ve/veya hizmetin değeri kadar havuz borçlanmaktadır.

Barter işlemlerine konu edilen mal ve/veya hizmetlerin fiyatları, peşin veya vadeli fiyat olmak üzere iki şekilde belirlenebilmektedir⁷. Peşin fiyatına yapılan bir barter işleminde mal ve/veya hizmet sunan üye işletmenin cari hesabına peşin fiyat üzerinden alacak kaydedilirken, mal

ve/veya hizmet elde eden üye işletmenin cari hesabına ise borç kaydedilmektedir. Vadeli fiyattan barter işlemi yapılırsa mal ve/veya hizmetin fiyatı taksitlere bölünmektedir. Bu durumda barter işleminde mal ve/veya hizmet sunan üye işletme, her taksit tarihi geldiğinde ayrı ayrı faturalar düzenlemekte ve düzenlediği bu faturaları barter şirketine göndermektedir. Barter şirketi, mal ve/veya hizmet sunan üye işletmenin cari hesabına her taksit tarihinde düzenlenen ilgili fatura bedeli kadar alacak kaydederken, mal ve/veya hizmet elde eden üye işletmenin cari hesabına ise borç kaydetmektedir (Şimşek, 2004). Diğer taraftan barter işleminde ödemenin bir kısmı nakit, diğer kısmı ise barter çekiyle yapılabilmektedir. Böyle yapılan bir barter işleminde mal ve/veya hizmet sunan üye işletmenin cari hesabına barter çekinde yazan değer kadar alacak kaydedilirken, mal ve/veya hizmet elde eden üye işletmenin cari hesabına ise borç kaydedilmektedir (Arslan ve Aykutlu, 1999).

[⁷ Barter işlemlerine konu edilen mal ve/veya hizmetlerin fiyatları, işlemlere taraf olan üye işletmelerin kendi aralarında yaptıkları görüşmeler sonucunda belirlenmektedir. Bir barter işleminde mal ve/veya hizmet sunacak olan üye işletme, mal ve/veya hizmetin fiyatını barter şirketine bildirmektedir. Barter şirketi, kendisine bildirilen fiyatın piyasa fiyatıyla paralel olup olmadığını kontrol etmektedir. Eğer paralellik söz konusu değilse bu fiyat üzerinden işlem yapılmasına onay vermemektedir. Barter şirketinin yaptığı fiyat kontrol işlemi, barter sistemindeki bütün üye işletmelerin çıkarlarının korunabilmesi açısından önemlidir. Aksi takdirde barter işlemlerinde mal ve/veya hizmet sunacak olan üye işletmelerin mal ve/veya hizmet fiyatlarını çok yüksek veya düşük belirlemeleri ve barter sisteminin işleyişinin bu durumundan olumsuz etkilenmesi olasıdır.]

Havuz borçlanan üye işletme, borcunu 12 ay içinde üye işletmelere mal ve/veya hizmet sunarak ödeyebilmektedir. Bu süre, mal ve/veya hizmet sunarak borç ödemenin azami süresidir. 12 ayın sonunda ise herhangi bir faiz maliyetine katlanmaksızın barter şirketine nakit ödeme yapılarak borç kapatılabilmektedir. Borçlu üye işletme 12 ayın sonunda borcunu nakit olarak da ödeyemezse barter şirketi tarafından gecikme cezası (faiz) işletilmekte ve verdiği teminat paraya çevrilerek havuz borcu tahsil edilmektedir (Kırloğlu ve Bağdat, 2016). Havuzdan alacaklı olan üye işletme ise alacağının tahsilatını 12 ay içinde üye işletmelerden mal ve/veya hizmet elde ederek yapabilmektedir (Koçoğan, 2008).

Dünya genelinde barter ticareti, merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Dünya Barter Birliği (IRTA) tarafından yönlendirilmektedir. Çok sayıda ülke tarafından temsil edilen IRTA, barter ticaretinin sürdürülmesi ve geliştirilmesi için önemli bir işlev görmektedir. Bununla birlikte IRTA, barter işlemleri ile ilgili yıllık ortalama hacim tahminleri yürüterek güncel verilerle kamuoyunu bilgilendirmektedir. Örneğin, IRTA tahminlerine göre 2021 yılında barter işlemlerinin yıllık ortalama hacminin 12-14 milyar \$ arasında olacağı öngörülmektedir. Yıllar geçtikçe barter işlemi yapan işletme sayısının ve böylelikle barter işlemlerinin yıllık ortalama hacminin artacağı ileri sürülmektedir (IRTA, 2021).

2.2. Bibliyometrik Analiz

Bibliyometrik analiz, tez, makale ve kitap gibi akademik çalışmaların çeşitli unsurları (yazarlar, anahtar kelimeler, konu, atıf yapılan yazarlar, kullanılan yöntemler, atıf yapılan kaynaklar vb.) itibarıyla sayısal analizler ve istatistikler yardımıyla incelenip profillerini oluşturmaya olanak sağlayan bir tekniktir. Niteliksel açıdan bibliyometrik analiz tekniği, belirli bir yılda yayınlanan akademik çalışmaların sayısının tespit edilmesi şeklinde tanımlayıcı olabileceği gibi, belirli bir yıl aralığı boyunca bir konuda yayınlanan akademik çalışmaların o konu ile ilgili sonraki yayınları

ne şekilde etkilediğinin ortaya konulması şeklinde değerlendirici de olabilmektedir (McBurney ve Novak, 2002: 108). Diğer taraftan bibliyometrik analiz tekniği sayesinde belirli bir konuda yüzlerce hatta binlerce akademik çalışmadan oluşan bir literatür nicel hale getirilip derinlemesine analiz edilebilmektedir. Ayrıca bu teknik, araştırmacılara hem kendi hem de diğer araştırmacıların akademik çalışmalarının genel görünümünü hakkında bilgi vermenin yanı sıra doğru kullanıldığında literatüre yönelik taramalarda objektifliğin artmasını beraberinde getirmektedir (Zupic ve Čater, 2015).

Bibliyometrik analiz tekniği, disiplinler arası bir teknik olarak geniş kullanım alanlarına sahiptir. Bu alanların bazıları, şu şekilde sıralanabilir (Sengupta, 1992):

- Farklı disiplinlerde var olan araştırma konusu trendlerinin ve bilgi artışının tespitinde,
- Süreli akademik çalışmaların kapsayıcılığının tahmin edilmesinde,
- Farklı konuları çalışan araştırmacıların ve onların akademik çalışma trendlerinin tespitinde,
- Geçmişteki, günümüzdeki ve gelecekteki akademik çalışma trendlerinin tahmin edilmesinde,
- Farklı disiplinlerdeki süreli akademik çalışmaların tespitinde,
- Yayıncıların, araştırmacıların, kuruluşların, ülkelerin veya mevcut olan tüm disiplinlerin üretkenliğinin tahmin edilmesinde,
- Disiplinlere ait temel değerlerin tespitinde.

Bibliyometrik bir araştırma yürütmek için veri toplamanın yolu, bibliyografik veri barındıran veri tabanlarının incelenmesidir (Zan, 2012). Bibliyometrik araştırmalarda veri kaynağı olarak genellikle verilere erişimin kolay olduğu atıf dizinlerinden yararlanılmaktadır. Bibliyometrik araştırmalar üzerinden akademik çalışmaların çeşitli unsurlarını incelemek suretiyle bilimsel iletişim ve yayıncılık ile ilgili bulgulara ulaşılabilmektedir. Bu bulgulardan örneğin, bir bilimsel derginin iç değerlendirilmesini yapmak amacıyla mikro düzeyde veya bir ülkenin bilime yönelik politikasına yön vermek amacıyla makro düzeyde yararlanmak mümkündür (Al, Soydal ve Yalçın, 2010).

3. Araştırma

Çalışmanın bu bölümünde sırasıyla araştırmanın modeline, yöntemine, veri toplama tekniğine ve materyaline, sorusuna ve bulgularına yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmada mevcut bir durumu betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin özelliklerini bir arada içeren karma araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda, çalışma kapsamında farklı konularda yapılan akademik çalışmaların niteliksel ve niceliksel açıdan incelenmesine olanak sağlayan bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Materyali

Çalışmanın verileri, doküman incelemesi tekniği kullanılarak toplanmıştır. Analize materyal olarak 25.10.2021'de YÖK Tez Merkezinde

ve Dergipark Veri Tabanında yapılan sorgulama sonucunda ulaşılan barter sistemi ile ilgili yayınlanmış toplam 41 tez ve 23 makale dahil edilmiştir. Analize dahil edilen tezlerin ve makalelerin doğrudan barter sistemi ile ilgili olmasına özen gösterilmiştir. Analizler yapılırken Microsoft Excel ve MAXQDA 2020 Nitel Veri Analizi programlarından yararlanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Sorusu

Çalışmanın sorusu, "Günümüze kadar barter sistemi ile ilgili yapılmış tez ve makale çalışmalarının bibliyometrik özellikleri nasıldır?" şeklindedir.

3.5. Araştırmanın Bulguları

Çalışmanın bulguları, tezler ve makaleler için aşağıda ayrı ayrı gösterilmektedir.

3.5.1. Tezler ile ilgili Bulgular

Tablo 2'de görüldüğü üzere toplam 41 tezin 37'si yüksek lisans, 4'ü ise doktora düzeyindedir⁸.

[⁸ Her iki akademik düzeydeki tezlerin hepsi, Türkçe yazım diliyle ve Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yazılmıştır. Bu iki durumun tablolaştırılıp gösterilmesi yerine sadece dipnot olarak burada belirtilmesi tercih edilmiştir.]

Tablo 2. Akademik düzeylerine göre tezlerin dağılımı

Akademik Düzeyler	f	%
Yüksek Lisans	37	90,2
Doktora	4	9,8
Toplam	41	100,0

Tablo 3. Yayınlandıkları yıllara göre tezlerin dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1994	1	2,4	-	-	1	2,4
1997	1	2,4	-	-	1	2,4
1998	-	-	1	2,4	1	2,4
1999	1	2,4	-	-	1	2,4
2000	5	12,2	-	-	5	12,2
2001	3	7,3	-	-	3	7,3
2002	4	9,8	-	-	4	9,8
2003	3	7,3	-	-	3	7,3
2004	2	4,9	-	-	2	4,9
2005	2	4,9	1	-	3	7,3
2006	-	-	1	2,4	1	2,4
2007	3	7,3	-	-	3	7,3
2008	1	2,4	-	-	1	2,4
2009	1	2,4	-	-	1	2,4
2010	2	4,9	1	-	3	7,3
2011	2	4,9	-	-	2	4,9
2013	1	2,4	-	-	1	2,4
2015	1	2,4	-	-	1	2,4
2016	1	2,4	-	-	1	2,4

2017	1	2,4	-	-	1	2,4
2018	1	2,4	-	-	1	2,4
2019	1	2,4	-	-	1	2,4
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 3'te görüldüğü üzere ilk tez yüksek lisans tezi olarak 1994 yılında, en fazla tez ise hepsi yüksek lisans tezi olarak 2000 yılında yayınlanmıştır. Çalışma kapsamında YÖK Tez Merkezinde 2021 yılının Ekim ayında sorgulama yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda 1995, 1996, 2012, 2014, 2020 ve 2021 yıllarında hiç tez yayınlanmamıştır.

Tablo 4. Erişim durumlarına göre tezlerin dağılımı

Erişim Durumları	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Erişime Açık	19	46,3	3	7,3	22	53,7
Erişime Kapalı	18	43,9	1	2,4	19	46,3
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 4'te görüldüğü üzere 37 yüksek lisans tezinin 19'u, 4 doktora tezinin ise 3'ü erişime açıktır. Başka bir deyişle, toplam 41 tezin neredeyse yarısı erişime kapalıdır.

Tablo 5. Sayfa aralıklarına göre tezlerin dağılımı

Sayfa Aralıkları	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
0-100	1	2,4	-	-	1	2,4
101-150	27	65,9	1	2,4	28	68,3
151-200	5	12,2	2	4,9	7	17,1
201-250	3	7,3	-	-	3	7,3
251-300	1	2,4	1	2,4	2	4,9
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 5'te görüldüğü üzere toplam 41 tezin 28'i 101-150 sayfa aralığındadır. 101 sayfanın altında sadece 1 tez yüksek lisans tezi olarak yayınlanmıştır. 251-300 sayfa aralığında ise 1 yüksek lisans, 1 de doktora tezi bulunmaktadır.

Tablo 6. Araştırma modellerine göre tezlerin dağılımı

Araştırma Modelleri	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Betimsel Model	2	4,9	-	-	2	4,9
Tanımlayıcı Model	1	2,4	1	2,4	2	4,9
Tarama Modeli	-	-	1	2,4	1	2,4
Belirtilmeyen	16	39,0	1	2,4	17	41,5
Tespit Edilemeyen	18	43,9	1	2,4	19	46,3
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 6'da görüldüğü üzere sadece 5 tezde araştırma modeli belirtilmiştir. Bu tezlerin 2'sinde betimsel model, 2'sinde tanımlayıcı model, 1'inde ise tarama modeli kullanılmıştır. 17 tezde ise herhangi bir araştırma modelinin belirtilmemiş olması dikkat çekicidir. Diğer taraftan

erişime kapalı olduğu için 19 tezde araştırma modelinin belirtilip belirtilmediği tespit edilememiştir.

Tablo 7. Veri toplama tekniklerine göre tezlerin dağılımı

Veri Toplama Teknikleri	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Anket	4	9,8	3	7,3	7	17,1
Mülakat	2	4,9	-	-	2	4,9
Belirtilmeyen	14	34,1	1	2,4	15	36,6
Tespit Edilemeyen	17	41,5	-	-	17	41,5
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 7'de görüldüğü üzere sadece 9 tezde veri toplama tekniği belirtilmiştir. Bu tezlerin 7'sinde anket, 2'sinde ise mülakat tekniği kullanılmıştır. 15 tezde ise herhangi bir veri toplama tekniğinin belirtilmemiş olması dikkat çekicidir. Diğer taraftan erişime kapalı olduğu için 17 tezde veri toplama tekniğinin belirtilip belirtilmediği tespit edilememiştir⁹.

[⁹ Erişime kapalı 1 yüksek lisans ve 1 doktora tezinin özet kısımlarında hangi araştırma modelinin kullanıldığı belirtilmemiş olsa da verilerin anket tekniği kullanılarak toplandığı belirtilmiştir.]

Tablo 8. Hazırladıkları üniversitelere göre tezlerin dağılımı

Üniversiteler	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Ankara Üniversitesi	1	2,4	-	-	1	2,4
İstanbul Üniversitesi	2	4,9	-	-	2	4,9
Marmara Üniversitesi	6	14,6	1	2,4	7	17,1
Sakarya Üniversitesi	2	4,9	-	-	2	4,9
Gazi Üniversitesi	6	14,6	1	2,4	7	17,1
Dokuz Eylül Üniversitesi	3	7,3	-	-	3	7,3
Muğla Üniversitesi	1	2,4	-	-	1	2,4
Adnan Menderes Üniversitesi	2	4,9	-	-	2	4,9
İstanbul Kültür Üniversitesi (Özel)	1	2,4	-	-	1	2,4
Uludağ Üniversitesi	2	4,9	-	-	2	4,9
Anadolu Üniversitesi	3	7,3	-	-	3	7,3
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	2,4	-	-	1	2,4
Selçuk Üniversitesi	1	2,4	-	-	1	2,4
Atatürk Üniversitesi	-	-	1	2,4	1	2,4
Süleyman Demirel Üniversitesi	-	-	1	2,4	1	2,4
İnönü Üniversitesi	1	2,4	-	-	1	2,4
Haliç Üniversitesi (Özel)	1	2,4	-	-	1	2,4
İstanbul Aydın Üniversitesi (Özel)	1	2,4	-	-	1	2,4
Erciyes Üniversitesi	1	2,4	-	-	1	2,4
İstanbul Ticaret Üniversitesi (Özel)	2	4,9	-	-	2	4,9
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 8'de görüldüğü üzere toplam 41 tez, 20 farklı üniversitede hazırlanmıştır. Tezlerin hazırladıkları üniversitelerin 16'sı devlet, 4'ü ise özel üniversitedir. Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi, tez sayısı bağlamında en üretken iki üniversite konumunda bulunmaktadır.

Tablo 9. Hazırladıkları anabilim dallarına göre tezlerin dağılımı

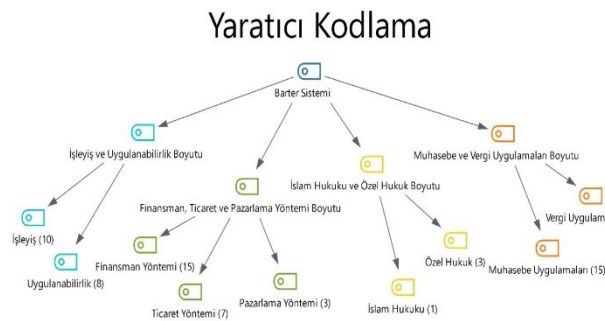
Anabilim Dalları	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İşletme	18	43,9	3	7,3	21	51,2
Özel Hukuk	3	7,3	-	-	3	7,3
Uluslararası Ticaret	1	2,4	-	-	1	2,4
İktisat	2	4,9	-	-	2	4,9
Beden Eğitimi ve Spor	-	-	1	2,4	1	2,4
Temel İslam Bilimleri	1	2,4	-	-	1	2,4
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	1	2,4	-	-	1	2,4
Finansman	1	2,4	-	-	1	2,4
Yönetimde Muhasebe ve Finansal Kontrol (Bilim Dalı)	1	2,4	-	-	1	2,4
Turizm İşletmeciliği	1	2,4	-	-	1	2,4
Belirtilmeyen	6	14,6	-	-	6	14,6
Muhasebe Finansman (Bilim Dalı)	2	4,9	-	-	2	4,9
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

Tablo 9’da görüldüğü üzere toplam 41 tezin 6’sında hazırladıkları anabilim/bilim dalları belirtilmemiştir. Geriye kalan 35 tez, 11 farklı anabilim/bilim dalında hazırlanmıştır. En çok tez hazırlanan anabilim dalı işletmedir.

Tablo 10. Danışmanlarının akademik unvanlarına göre tezlerin dağılımı

Akademik Ünvanlar	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Prof. Dr.	18	43,9	3	7,3	21	51,2
Doç. Dr.	10	24,4	-	-	10	24,4
Dr. Öğr. Üyesi	9	22,0	1	2,4	10	24,4
Toplam	37	90,2	4	9,8	41	100,0

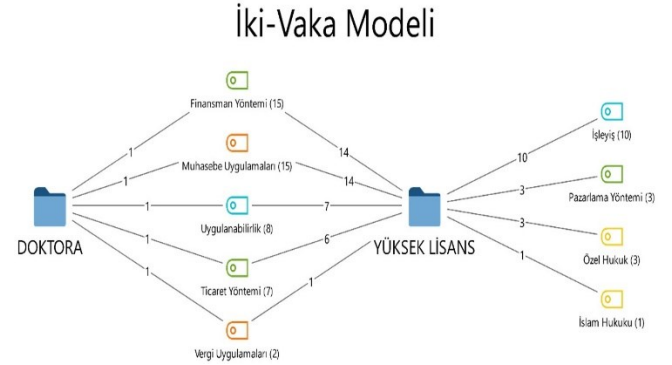
Tablo 10’da görüldüğü üzere toplam 41 tezin 21’i profesör doktor, 10’u doçent doktor, geriye kalan 10’u da doktor öğretim üyesi unvanlı öğretim üyelerinin gözetiminde yazılmıştır.

Şekil 1. Tezlerin başlıklarına dair yaratıcı kodlama

Şekil 1’de görüldüğü üzere toplam 41 tezin başlıklarında barter sisteminin işleyiş ve uygulanabilirlik boyutu, finansman, ticaret ve pazarlama yöntemi boyutu, İslam hukuku ve özel hukuk boyutu ve muhasebe ve vergi uygulamaları boyutu ana boyutlar olarak ön plana çıkarılmıştır¹⁰. Ayrıca barter sisteminin muhasebe uygulamaları boyutu,

finansman yöntemi boyutu ve işleyiş boyutu tezlerde ön plana çıkarılan alt boyutlar arasındadır.

[¹⁰ Bir tezin başlığında aynı anda birden çok ana boyut ve alt boyut ön plana çıkarılabilir. MAXQDA programında tezlerin başlıkları üzerinde kodlamalar yapılırken bu durum dikkate alınmıştır. Sonuç olarak, toplam 41 tez başlığı üzerinde 64 kodlama yapılmıştır.]

Şekil 2. Akademik düzeylerine göre tezlerin başlıklarında ön plana çıkarılan alt boyutlara dair iki vaka modeli

Şekil 2’de yapılan karşılaştırmada görüldüğü üzere yüksek lisans tezlerinde barter sistemi ile ilgili tüm alt boyutlar 1’den 14’e kadar değişen frekans değerlerinde ön plana çıkarılmışken, doktora tezlerinde ise toplam 5 alt boyut 1’er frekans değerinde ön plana çıkarılmıştır. Doktora tezlerine ait frekans değerlerindeki bu düşüklük, doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine kıyasla çok daha az sayıda (37’ye karşılık 4) yayınlanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, akademik düzeylerine göre tezlerin başlıklarında ön plana çıkarılan alt boyutların yoğunluklarını ve toplamlarını gösteren kod matris tarayıcısı da Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	DOKTORA	YÜKSEK LİSANS	TOPLAM
Barter Sistemi			0
İşleyiş ve Uygulanabilirlik Boyutu			0
İşleyiş			10
Uygulanabilirlik			8
Finansman, Ticaret ve Pazarlama Yöntemi			0
Finansman Yöntemi			15
Ticaret Yöntemi			7
Pazarlama Yöntemi			3
İslam Hukuku ve Özel Hukuk Boyutu			0
İslam Hukuku			1
Özel Hukuk			3
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Boyutu			0
Muhasebe Uygulamaları			15
Vergi Uygulamaları			2
TOPLAM	5	59	64

3.5.2. Makaleler ile ilgili Bulgular

Tablo 12’de görüldüğü üzere toplam 23 makalenin 8’i araştırma makalesidir. 15 makalenin ne türde makaleler olduğunun ise yayımlandıkları dergilerde belirtilmemiş olması dikkat çekicidir.

Tablo 12. Türlerine göre makalelerin dağılımı

Türler	f	%
Araştırma makalesi	8	34,8
Belirtilmeyen	15	65,2
Toplam	23	100,0

Tablo 13. Yazım dillerine göre makalelerin dağılımı

Yazım Dilleri	f	%
Türkçe	21	91,3
İngilizce	2	8,7
Toplam	23	100,0

Tablo 13'te görüldüğü üzere toplam 23 makalenin 21'i Türkçe, 2'si ise İngilizce yazım diliyle yazılmıştır.

Tablo 14. Yayınlandıkları yıllara göre makalelerin dağılımı

Yıllar	f	%
2000	1	4,3
2001	1	4,3
2002	1	4,3
2003	1	4,3
2005	1	4,3
2006	1	4,3
2007	2	8,7
2008	1	4,3
2009	1	4,3
2010	1	4,3
2014	4	17,4
2015	1	4,3
2016	2	8,7
2017	3	13,0
2019	1	4,3
2020	1	4,3
Toplam	23	100,0

Tablo 14'te görüldüğü üzere ilk makale 2000 yılında, en fazla makale ise 2014 yılında yayınlanmıştır. Çalışma kapsamında Dergipark Veri Tabanında 2021 yılının Ekim ayında sorgulama yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda 2004, 2011, 2012, 2013, 2018 ve 2021 yıllarında hiç makale yayınlanmamıştır.

Tablo 15. Sayfa aralıklarına göre makalelerin dağılımı

Sayfa Aralıkları	f	%
0-10	4	17,4
11-20	13	56,5
21-30	6	26,1
Toplam	23	100,0

Tablo 15'te görüldüğü üzere toplam 23 makalenin 13'ü 11-20 sayfa, 6'sı 21-30 sayfa, 4'ü ise 1-10 sayfa aralığındadır.

Tablo 16. Veri toplama tekniklerine göre makalelerin dağılımı¹¹

Veri Toplama Teknikleri	f	%
Anket	2	8,7
Belgesel kaynak taraması	2	8,7
Belirtilmeyen	19	82,6
Toplam	23	100,0

[¹¹ Analiz edilen toplam 23 makalenin hiçbirinde hangi araştırma modelinin kullanıldığı belirtilmemiştir. Bu durumun tablolaştırılıp gösterilmesi yerine sadece dipnot olarak burada belirtilmesi tercih edilmiştir.]

Tablo 16'da görüldüğü üzere sadece 4 makalede veri toplama tekniği belirtilmiştir. Bu makalelerin 2'sinde anket, 2'sinde ise belgesel kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. 19 makalede ise herhangi bir veri toplama tekniğinin belirtilmemiş olması dikkat çekicidir.

Tablo 17. Yayınlandıkları akademik dergilere göre makalelerin dağılımı

Akademik Dergiler	f	%
PressAcademia Procedia	3	13,0
Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi	2	8,7
Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	4,3
Akademik Yaklaşımlar Dergisi	1	4,3
Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	4,3
Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi	1	4,3
Afyon Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1	4,3
Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi	1	4,3
Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	4,3
Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi	3	13,0
Yalova Sosyal Bilimler Dergisi	1	4,3
Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	4,3
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	1	4,3
Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi	1	4,3
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1	4,3
Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	4,3
Öneri Dergisi	1	4,3
Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	1	4,3
Toplam	23	100,0

Tablo 17'de görüldüğü üzere toplam 23 makale, 18 farklı akademik dergide yayınlanmıştır. PressAcademia Procedia ve Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, barter sistemi ile ilgili en çok makalenin yayınlandığı iki akademik dergi konumunda bulunmaktadır.

Tablo 18. Yazar sayılarına göre makalelerin dağılımı

Yazar Sayıları	f	%
1	10	43,5
2	9	39,1
3	4	17,4
Toplam	23	100,0

Tablo 18'de görüldüğü üzere toplam 23 makalenin 10'u bir, 9'u iki, 4'ü ise üç yazarlıdır. Yani araştırmacılar, makalelerini genellikle bireysel yazmayı tercih etmişlerdir.

Tablo 19. Yazarlarının akademik unvanlarına göre makalelerin dağılımı

Akademik Unvanlar	f	%
Prof. Dr.	3	7,5
Doç. Dr.	3	7,5
Dr. Öğr. Üyesi	14	35,0
Ar. Gör.	8	20,0
Öğr. Gör.	5	12,5
Doktora Öğrencisi	1	2,5

Yüksek Lisans Öğrencisi	1	2,5
Belirtilmeyen	5	12,5
Toplam	40	100,0

Tablo 19'da görüldüğü üzere toplam 23 makalenin 40 yazarı bulunmaktadır. Bu makalelere en çok katkı sunan yazarların akademik unvanları, sırasıyla Dr. Öğr. Üyesi, Ar. Gör., Öğr. Gör., Prof. Dr.-Doç. Dr., Doktora Öğrencisi-Yüksek Lisans öğrencisi şeklindedir.

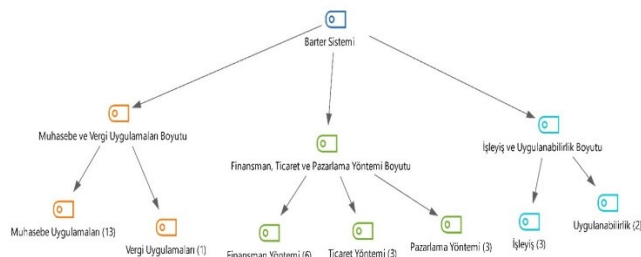
Tablo 20. Aldıkları atıf sayılarına göre makalelerin dağılımı¹²

Atıf Sayıları	f	%
0	11	47,8
1	2	8,7
2	1	4,3
3	1	4,3
4	1	4,3
5	1	4,3
6	2	8,7
8	1	4,3
9	1	4,3
14	1	4,3
16	1	4,3
Toplam	23	100,0

[¹² Makalelerin aldıkları atıf sayıları tespit edilirken Google Scholar veri tabanından yararlanılmıştır.]

Tablo 20'de görüldüğü üzere toplam 23 makalenin 11'i hiç atıf almamıştır. En çok atıf alan makalenin atıf sayısı 16'dır.

Yaratıcı Kodlama

Şekil 3. Makalelerin başlıklarına dair yaratıcı kodlama

Şekil 3'te görüldüğü üzere toplam 23 makalenin başlıklarında barter sisteminin muhasebe ve vergi uygulamaları boyutu, finansman, ticaret ve pazarlama yöntemi boyutu ve işleyiş ve uygulanabilirlik boyutu ana boyutlar olarak ön plana çıkarılmıştır¹³. Ayrıca barter sisteminin muhasebe uygulamaları boyutu ve finansman yöntemi boyutu ön plana çıkarılan alt boyutlar arasındadır. Bu bağlamda, makalelerde öne çıkarılan tüm alt boyutların yoğunluklarını ve toplamalarını gösteren kod matris tarayıcısı da Tablo 21'de yer almaktadır.

[¹³ Bir makalenin başlığında aynı anda birden çok ana boyut ve alt boyut ön plana çıkarılabilir. MAXQDA programında makalelerin başlıkları üzerinde kodlamalar yapılırken bu durum dikkate alınmıştır. Sonuç olarak, 23 makale başlığı üzerinde toplam 31 kodlama yapılmıştır.]

Tablo 21. Kod matris tarayıcısı

Kod Sistemi	MAKALELER	TOPLAM
Barter Sistemi		0
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Boyutu		0
Muhasebe Uygulamaları	13	13
Vergi Uygulamaları	1	1
Finansman, Ticaret ve Pazarlama Yöntemi		0
Pazarlama Yöntemi	3	3
Ticaret Yöntemi	3	3
Finansman Yöntemi	6	6
İşleyiş ve Uygulanabilirlik Boyutu		0
İşleyiş	3	3
Uygulanabilirlik	2	2
TOPLAM	31	31

4. Sonuç

Bu çalışmada barter sistemi ile ilgili YÖK Tez Merkezinde ve Dergipark Veri Tabanında yer alan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda barter sistemi ile ilgili çok sayıda çalışma olduğu ancak bu çalışmaların yıllar itibarıyla nicel olarak hızlı bir şekilde artış göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca YÖK Tez Merkezinde yayınlanan tez çalışmalarının çoğu akademik düzey itibarıyla yüksek lisans tezi olup doktora tezi ise yok denecek kadar az sayıdadır. Tüm tez çalışmalarının neredeyse yarısı erişime kapalı durumdadır. Dergipark Veri Tabanında yayınlanan makalelerin ise yaklaşık üçte biri araştırma makalesi olup üçte ikisinin hangi türde makaleler olduğu belli değildir. Diğer taraftan çalışmalarda genel olarak, barter sisteminin sadece finansman boyutu, muhasebe uygulamaları boyutu ve işleyiş boyutu gibi belli başlı boyutları ön plana çıkarılmıştır. Çalışmaların çoğunda normalde belirtilmiş olması gereken araştırma modeli ve veri toplama teknikleri gibi unsurların belirtilmemiş olması da dikkat çekicidir. Tüm bu hususların halihazırda Türkiye'deki binlerce işletme tarafından kullanılan barter sisteminin hem literatürde hem de pratikte bütün yönleriyle kapsamlı, doğru, açık ve anlaşılır bir şekilde bilinirliğinin artması güçleştirdiği söylenebilir. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak çalışmaların söz konusu güçlüğü ortadan kaldırmaya yönelik olarak planlanması önem arz etmektedir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Tüm süreç, sorumlu yazar Ömer Keskin tarafından yürütülmüştür.

Çatışma Beyanı

Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

Kaynaklar

- Aksaray, Ö. (2019). *Müzik alanında yazılan tezlerin bibliyometrik analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyıldız, S. (2021). *Cam tavan sendromu ve cam tavan konulu yayınların web of science veri tabanına dayalı bibliyometrik analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Al, U., Soydal, İ., ve Yalçın, H. (2010). Bibliyometrik özellikleri açısından Bilig'in değerlendirilmesi. *Bilig*, (55), 1-20.

- Arslan, C. M., ve Aykutlu, F. (1999). *Barter uygulaması. TURMOB-sirküler rapor serisi*, Seri No: 27. Ankara.
- Arzova, B. (2000). *Barter işlemleri-işleyişi, hukuki yönü ve muhasebeleştirilmesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bayındır, A. (2000). *Çoklu takas (barter) ve muhasebeleştirilmesinde karşılaşılan sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozdoğan, A. E. (2020). Web of science veri tabanına dayalı bibliyometrik analiz: Bilim merkezleri/müzeleri üzerine yapılan eğitim araştırmaları makaleleri. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 14(31), 174-194. <https://doi.org/10.29329/mjer.2020.234.9>
- Çalışkan, D. (2021). *Türkiye'deki çeviri konulu tezler üzerine bibliyometrik ve tematik bir inceleme (1985-2020)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, E. (2020). *Gastronomi alanında yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay: İskenderun Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diñç, G. (2020). *Türkiye'de düzenli yayın yapan dış hekimliği dergilerindeki ortodonti yayınlarının bibliyometrik analizi*, (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Van: Van Yüztüncü Yıl Üniversitesi. Dış Hekimliği Fakültesi.
- Doğan, D. (2020). Entegre raporlama konusunda YÖK tez ve ULAKBİM veri tabanındaki akademik çalışmalar üzerine bir bibliyometrik analiz (2010-2010). *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 120-142.
- Elmas, Ç. (2021). "Kadın ve turizm" konulu çalışmaların bibliyometrik analiz tekniği ile incelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gök, H. S. (2021). Gönüllü turizm konusunda yapılan araştırmaların bibliyometrik analizi: Scopus örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 1546-1567.
- Güler, E. (2004). *Barter işlemleri ve Türkiye'de uygulamanın değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- IRTA. (2021). *The barter and trade industry*. Retrieved October 27, 2021, from About website: <https://www.irta.com/about/the-barter-and-trade-industry/>
- Kırhoğlu, H., ve Bağdat, A. (2016). *Barter işlemlerinin gelişimi ve günümüzdeki yeri*. Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Kongresi (ICAFR 16)-Special Issue, 643-653. Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Koçdoğan, A. (2008). Bir finansman tekniği olarak barter sistemi ve islam hukukundaki yeri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, A. (2019). *Türkiye'de kentleşme ve çevre sorunları alanında hazırlanmış kayıtlı lisansüstü tezlerin bibliyometrik incelemesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray: Aksaray Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McBurney, M. K., and Novak, P. L. (2002). *What is bibliometrics and why should you care?* IEEE International Professional Communication Conference, 108-114. <https://doi.org/10.1109/ipcc.2002.1049094>
- Oduncuoğlu, F. (2007). *Konaklama işletmelerinde barter sistemi uygulamasının pazarlama fonksiyonuna etkisinin analizi "barter sistemine üye olan konaklama işletmelerine yönelik bir uygulama"*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öz, Y. (2005). *Alternatif bir finansman aracı olarak barter ve barter'in türkiye'deki işletmelerde finansman amaçlı kullanımı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, R., ve Karakuş, U. (2021). Çevre eğitimi alanındaki makalelerin web of science veri tabanına dayalı bibliyometrik analizi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 131-145.
- Polat, S. (2020). Sosyoekonomi dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi: 2005-2019 dönemi. *Sosyoekonomi*, 28(45), 281-300. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2020.03.16>
- Polat, Z. A., Saraçoğlu, A., ve Duman, H. (2019). Harita Dergisi'nin bibliyometrik analizi. *Harita Dergisi*, 161, 46-56.
- Şahin, K. (2021). *2020 yılında halk sağlığı alanında uluslararası literatürde yayımlanan covid-19 ile ilgili makalelerin bibliyometrik ve içerik analizi*, (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi. Tıp Fakültesi.
- Sengupta, I. N. (1992). Bibliometrics, informetrics, scientometrics and librametrics: An overview. *Libri*, 42(2), 75-98. <https://doi.org/10.1515/libr.1992.42.2.75>
- Şimşek, M. S. (2004). *Parasız ticaret barter*. İstanbul: Kapital.
- Tekşen, Ö. (2006). *Barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve değerlendirilmesinin yeni finansal tekniklerle karşılaştırılarak incelenmesi: bir araştırma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toroslu, M. V. (2010). *Barter işlemleri ve muhasebesi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Zan, B. U. (2012). *Türkiye'de bilim dallarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz çalışması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliyometrik methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>